

**Thema van de les: basis vaardigheden theater, les 1:
Emoties en Wie, Wat, Waar**

Beschrijving van de les:

De onderstaande les is zeer uitgebreid beschreven zodat jullie deze les in andere jaren zelfstandig kunnen geven.

Het is afhankelijk van de groep en het proces of alle opdrachten in één les aan bod kunnen komen. Vervolgopdrachten komen eventueel te vervallen en kunnen zelfstandig als vervolg aangeboden worden.

Lesdoelen:

- De kinderen maken kennis met het gegeven "Doen als of"
- De kinderen herkennen en verbeelden emoties (uitdrukken gevoelens)
- De kinderen leren zich te verplaatsen in anderen/personages (wie)
- De kinderen leren om naar elkaar te kijken en geven elkaar (positieve) feedback

Inleiding: Kennismaken met de kinderen

Omdat het de eerste theater-les is, wil de theaterdocent de kinderen graag leren kennen. Ze stelt zichzelf voor. Ze vraagt de kinderen wat toneelspelen is (doen alsof) en wat kun je daarvan leren? (bv. iets voor durven doen, naar elkaar kijken/luisteren, je leert van emoties zijn).

Warming-up: Doen alsof je iemand anders bent....

Toneel spelen is doen alsof. Daarom moeten de kinderen zich ook anders voorstellen dan ze echt zijn. Ze bedenken een (bijvoeglijknaam-)woord dat begint met de zelfde letter als hun eigen naam (bv. Mooie Miriam, Moeilijke Miriam, Monsterachtige Miriam) en daar bedenken ze ook een beweging bij. Die laten we, in de kring, aan elkaar zien. Indien nodig helpen we elkaar bij het verzinnen van bewegingen en woorden. We herhalen samen alle namen/bewegingen.

Hoofdoopdracht 1: Moleculen en emoties

De kinderen staan verspreid door de ruimte. De docent legt de opdracht uit. Wanneer de kinderen moeten gaan lopen (door elkaar heen), zorgen ze er voor dat alle lege plekken op de vloer opgevuld worden (een goede vlakverdeling). Er mogen geen grote gaten ontstaan. Je kunt elkaar dus onmogelijk aanraken. Wanneer de docent klapt, staat iedereen zo snel mogelijk stil.

Als dit lukt, bouwt de docent de opdracht op. Wanneer de kinderen (na een klap) stil staan, loopt de docent in een emotie rond. De kinderen reageren (in stilte en op de plaats) op deze emotie. Zo maken de kinderen kennis met de verschillende emoties. De docent kan bijvoorbeeld de volgende situaties beschrijven:

- We hebben gisteren ruzie gehad. Dat hebben we nog niet goed gemaakt. Natuurlijk gaan we elkaar niet slaan, maar als ik langs loop kijk je me wel heel boos aan!
- We zijn beste vrienden, maar één van ons gaat verhuizen naar het buitenland. We zullen elkaar veel minder zien/missen. We zijn erg verdrietig.
- Stel je voor dat je per ongeluk je beste vriend hebt verlinkt. Je schaamt je enorm, je durft hem/haar bijna niet meer aan te kijken.
- Enz.

Vervolg: De emotiekring

De theaterdocent legt uit dat er 4 basisemoties zijn; boos, bang, blij en bedroefd.

We staan in een kring. De theaterdocent legt uit dat je emoties kunt opbouwen in spel (Als je maar een klein beetje blij/verdrietig bent, speel je veel "kleiner" dan wanneer je heel erg blij/verdrietig bent). We spreken af dat we op 5 verschillende manieren blij/verdrietig kunnen spelen. Van heel klein, naar heel groot/boos. De theaterdocent doet dat een keer voor. Zij neemt een zin. Bijv. "Ik heb natte sokken!" en speelt de zin met een duidelijke opbouw. Wanneer de emotie groter wordt, verhef je niet alleen je stem; je blikken veranderen (mimiek) en je lichaamshouding wordt ook duidelijker (misschien bal je je vuisten, of spring je in de lucht of stamp je op de grond). De kinderen kijken hoe de docent dat doet. Vervolgens herhalen we samen de opdracht, met dezelfde zin en dezelfde emotie.

Daarna proberen we samen nieuwe emoties uit. De docent vraagt kinderen voorbeelden te noemen en laat (indien mogelijk) kinderen deze emoties voorspelen.

Vervolgens:

Een emotie bouwen we heel langzaam op; een hele kring rond (dus $\pm$ 25 stappen). Daarbij coacht de theaterdocent de kinderen vooral op incasseren en inleven.

Hoofdoopdracht 2: Wie, wat, waar:

Bij toneelspel is het belangrijk dat jij, én het publiek, weet wie je speelt, waar je bent en wat er aan de hand is. In de volgende opdracht maken we kennis met deze elementen.

De kinderen staan verspreid door de ruimte. De theaterdocent legt de opdracht uit. Wanneer de kinderen moeten gaan lopen (door elkaar heen), zorgen ze er voor dat alle lege plekken op de vloer opgevuld worden (een goede vlakverdeling). Er mogen geen grote gaten ontstaan. Je kunt elkaar dus onmogelijk aanraken. De theaterdocent begeleidt de kinderen in een transformatie tot verschillende "wie's/rollen" (brandweermannen, politieagenten,

oude heren en dames, enz. (let op je benen. Hoe lopen oude heren? Snel, langzaam, rechte rug? Wat doen zij met hun armen en handen? Hoe kijken ze? Enz.).

Wanneer de docent klapt, staat iedereen zo snel mogelijk stil.

Als dit lukt, bouwt de docent de opdracht op. Wanneer de kinderen (na een klap) stil staan, noemt de theaterdocent ook een "waar" plek (bv. oude heren in het bos, in een drukke winkelstraat, enz.).

De laatste stap is het toevoegen van een situatie "wat" (een oude man, in het bos, die nat geregend wordt, een oude man in een drukke winkelstraat die de weg kwijt is).

In eerste instantie spelen we de opdracht klassikaal uit. Vervolgens delen we de groep in tweeën, één helft is publiek, de andere helft speelt op de vloer. Zo hebben de kinderen de gelegenheid om naar elkaar te kijken en vervolgens elkaar positieve feedback te geven.

Hoofdopdracht 3: Wie

De theaterdocent heeft een kist hoeden bij zich. Alle kinderen mogen één hoed uitkiezen. Ze moeten een persoon ("Wie" bedenken) die deze hoed zou kunnen dragen. Hoe loopt deze persoon? Hoe kijkt deze persoon? Hoe praat deze persoon?

In duo's gaan de kinderen ontmoetingen verzinnen tussen twee personen. Ze mogen daarbij alleen het woord "hallo" gebruiken. Aan de manier van lopen/kijken/praten zien we echter zowel karakter als de verhouding tussen de twee personen.

We presenteren enkele ontmoetingen.

We bespreken de opdracht na: Wat voor personen werden er gespeeld? Waar zag je dat aan? We geven elkaar complimenten over mimiek, lichaamshouding en stemgebruik.

Vervolg Opdracht voor na de les: Waar

De kinderen behouden hun hoeden en personages. We delen de klas op in 5 groepen. Iedere groep bedenkt een locatie waar hun personages samen zouden kunnen zijn (bv. in een museum, een supermarkt, een bibliotheek). Door handelingen of gedragingen te spelen die horen bij de plek, moet het publiek raden waar de personages zich bevinden.

Vervolgopdracht: emoties van klein naar groot, opdracht voor na de les

We verdelen de klas in groepjes met 5 kinderen. Binnen de groepjes bedenken de kinderen zelf een zin en een emotie. Ze gaan op een rij staan. Nr. 1 speelt de emotie klein uit, nr. 2 iets groter, enz. Ze presenteren de zin en emotie voor elkaar. Mocht de opbouw niet helemaal kloppen (nr. 3 speelt kleiner van nr. 1) vragen we het publiek om (samen met de kinderen die presenteren) de opstelling kloppend te maken (nr. 3 gaat op de plek van nr. 1 staan) tot we een heldere opbouw zien.

Lesbrief Theater Jan Ligthart groepen 6,7/8

Thema van de les: basis vaardigheden theater, les 2: tableaux

Beschrijving van de les:

De onderstaande les is zeer uitgebreid beschreven zodat jullie deze les in andere jaren zelfstandig kunnen geven.

Het is afhankelijk van de groep en het proces of alle opdrachten in één les aan bod kunnen komen. Vervolgopdrachten komen eventueel te vervallen en kunnen zelfstandig als vervolg aangeboden worden.

Tijdens deze les werken we aan:

Het herkennen en verbeelden van emoties.

Het verbeelden van situaties in stilstaande beelden.

We werken aan mimiek, lichaamshouding en samenspel.

Warming-up:

We staan in een kring. De docent legt de opdracht uit. Het is een actie/reactie spel. De docent doet een bepaalde handeling en de leerlingen doen direct daarna de bijbehorende handeling. Deze is echter NIET dezelfde handeling, maar een reactie. Wanneer de docent op de vloer stamp, klappen de kinderen in hun handen. Maar wanneer de docent in haar handen klapt, stampen de kinderen, enz. Wanneer de docent "Brand!" roept moeten de kinderen heel snel op een nieuwe plaats gaan staan. Bij "blussen" mogen de kinderen juist niet bewegen.

- Stamp/klap
- Deur/bel (deur open doen, aanbellen)
- Hip/hop (heup opzij, springen)
- Coca/cola (glas neerzetten, slok nemen)
- Brand/blussen (nieuwe plek in de kring/geen beweging)

Introductie op tableaux:

De helft van de groep staat op de vloer, de andere helft zit aan de kant. De docent beschrijft handelingen die je met veel expressie uit kunt beelden. Zodra de muziek start, starten de kinderen met verbeelden. Wanneer de muziek stopt blijven kinderen in één pose staan.

Voorbeelden van poses:

- je eet een sappige peer, waarbij druppels langs je kin druipen
- je eet een rotte appel
- je schrikt omdat je een inbraak ziet
- je bent net van de schommel gevallen
- je gluurt ergens stiekem naar binnen
- je kijkt om de hoek nadat je belletje hebt getrokken
- je bent je fietssleutel kwijt
- je ziet de gene op wie je verliefd bent...
- je stapt in de poep

We bespreken de opdracht na. Welke beelden waren mooi/grappig/goed en waarom? We letten op mimiek en lichaamshouding.

Melodramatische begroetingen:

Voor het spelen van tableaux is het van belang dat kinderen emoties kunnen uitvergroten. Om dit te trainen de volgende opdracht:

De kinderen staan in twee lange rijen tegenover elkaar. In slowmotion spelen ze de volgende ontmoetingen uit:

1. Een hele enthousiaste ontmoeting na jaaaaaaaaren, heeeeeeel blij!
2. Een afscheid voor eeeeeeeuwig
3. Boos op elkaar aflopen en net voor de ontmoeting besluiten beiden weg te lopen, draaien zich om en kijken nog een aantal keer woedend om.

Hoofdopdracht 1: Tableau vivant

De docent legt uit dat tableaux "levende foto's" zijn. In stilstaande beelden moeten de kinderen situaties verbeelden.

De docent deelt de klas op in drie groepen. De groepen moeten om beurten een tableau maken. De andere groepjes zijn dan publiek.

!De docenten van de Jan Ligthart maken foto's van alle tableaux die de kinderen maken. De foto's kunnen na de les bekeken worden.

Voor groep 1:

Beeld 1: Vrolijke mensen op een leuk feest

Beeld 2: Verveelde mensen op een saai feest

beeld 3: Ruzie op een feest

Nabespreken op: Zien we emoties duidelijk terug? (mimiek, lichaamshouding)
Kunnen we ruimte optimaal gebruiken? (is iedereen goed te zien, hoog/laag/breed)

Stap 2: In de vorige tableaux was er nauwelijks sprake van samenspel. Los van elkaar konden de kinderen de situatie uitbeelden. In de volgende 3 beelden zijn de verschillende rollen wel van belang, waardoor de kinderen rekening met elkaar moeten houden:

Voor groep 2:

Beeld 1: Een verjaardagsfeestje

Beeld 2: Sinterklaasfeest

Beeld 3: Trouwfeest

Nabespreken op:
Vorige elementen plus:
Waarom zagen we wie welke rol speelde?

Stap 3: In de laatste drie beelden moeten de kinderen een situatie uitbeelden. Daarbij is het nog belangrijker dat de rollen duidelijk zijn en de kinderen samenspelen. De uitdaging is dat de kinderen zelf de rollen verdelen en een opstelling maken.

Beeld 1: Ruzie op een verjaardagsfeest
Beeld 2: Een bruid die over haar jurk struikelt op een trouwfeest
Beeld 3: Kinderen die stiekem van de verjaardagstaart proeven en worden betrapt

Nabespreken op: samenspel, rolverdeling, ruimtegebruik, mimiek en lichaamshouding.

Een begin, midden, eind (scenario) in 3 tableaux

Als je zelf een toneelstuk gaat maken, moet je een verhaal bedenken. Bij een toneelstuk heet dat een scenario. Normaal maakt de schrijver een script (de tekst), maar daar staat alleen wat de acteurs zeggen, nog niet wat de acteurs doen. Daarom worden er ook tekeningen van het toneelbeeld gemaakt; hoe moet het decor er uit zien, enz.

In groepjes van ongeveer 5 à 6 kinderen, bedenken de kinderen zelf een kort verhaal. Eén kind is de regisseur, de andere kinderen zijn de acteurs. De regisseur hoeft niet het verhaal te bedenken, maar bepaald wel het eindbeeld. Het verhaal moet een duidelijk begin, midden en eind hebben. Ze mogen het verhaal niet opschrijven, maar moeten in 3 stilstaande beelden (tableaus) aan elkaar tonen waar het verhaal over gaat. We maken foto's van de drie beelden. In de 3 beelden moeten we zien: Welke personages komen er in het verhaal voor (Wie) en Wat gebeurt er?

Dat maken we duidelijk door gebruik van mimiek, lichaamshouding en ruimtegebruik.

We presenteren de 'scenario's' aan elkaar.

Vervolg: Niveau hoger: Tableaus komen tot leven

De kinderen mogen kiezen of ze het begin of het einde willen uitspelen. Ze weten al wat er tussen de tableaux gebeurt, maar hoe speel je dat precies?

Alle groepjes beginnen weer in het eerste tableau en blijven zo enkele seconden staan. Vervolgens komt het tableau tot leven en spelen de kinderen de scene uit tot ze weer in het tweede tableau "belanden". Dan staan ze weer enkele seconden stil. Ze mogen ook kiezen voor het einde: het moment tussen het tweede en derde tableau.

Klassikaal bespreken we de werkwijze:

De rollen zijn al verdeeld, nu moeten er nog duidelijk afspraken gemaakt worden over de handelingen en de tekst. Na goed overleg moet je als echte acteurs aan de slag: hoe gedragen zij zich? Wat is de rol van de regisseur?

Na enige tijd repeteren, leggen we het proces stil. We vragen de verschillende groepen hoe het gaat en om al kleine stukjes te laten zien. Zo doen de kinderen bij elkaar inspiratie op.

We vervolgen de "repetitie" tot we bij het moment van presenteren aangekomen zijn.

Lesbrief Theater Jan Ligthart groepen 6,7/8

Thema van de les: basis vaardigheden theater, les 3: emoties en improviseren binnen het thema "Feest" (kinderboekenweek)

Beschrijving van de les:

De onderstaande les is zeer uitgebreid beschreven zodat jullie deze les in andere jaren zelfstandig kunnen geven.

Het is afhankelijk van de groep en het proces of alle opdrachten in één les aan bod kunnen komen. Vervolgopdrachten komen eventueel te vervallen en kunnen zelfstandig als vervolg aangeboden worden.

Warming-up: Moleculen en emoties (variatie op de opdracht uit les 1)

De kinderen staan verspreid door de ruimte. De docent legt de opdracht uit.

Wanneer de kinderen moeten gaan lopen (door elkaar heen), zorgen ze er voor dat alle lege plekken op de vloer opgevuld worden (een goede vlakverdeling). Er mogen geen grote gaten ontstaan. Je kunt elkaar dus onmogelijk aanraken.

Wanneer de docent klapt, staat iedereen zo snel mogelijk stil.

Als dit lukt, bouwt de docent de opdracht op. Wanneer de kinderen (na een klap) stil staan, schets de docent een situatie. Als de docent weer klapt spelen de kinderen die situatie uit.

- Je hebt lang voor de spiegel gestaan en ziet er geweldig uit, je loopt het feestje binnen en voelt jezelf geweldig, dat straalt je ook uit (blij/gelukkig)
- Ineens ontdek je dat er een enorme scheur in je broek zit en je hebt het idee dat iedereen naar je kijkt. Je probeert zo onopvallend weg te komen (schaamte)
- Je hebt zelf cup cakes gebakken, ze zijn super goed gelukt. Je wilt trakteren, maar je ontdekt dat er al een aantal weg zijn. Je kijkt al je klasgenoten woedend aan en probeert zo te ontdekken wie dit op zijn geweten heeft (boos) enz.

Herhaling emotiekring: meer nadruk op het incasseren van de emoties i.p.v. uitvergrooten

Hoofdopdracht 1: het Emotiefeest:

Met stoelen wordt er een "huiskamer" gebouwd. Eén kind speelt de jarige, hij heeft nog geen duidelijke emotie. Er wordt aangebeld en er stapt een personage met een duidelijke emotie de kamer binnen. De speler geeft in spel de reden waarom hij boos/blij/verdrietig is, zonder de emotie letterlijk te benoemen (bv. *Boos: waarom ben ik niet uitgenodigd? Dacht je dat ik niet zou komen? Of Verdrietig: Ik heb je cadeau net kapot laten vallen, wat erg...enz.*) De jarige reageert op een passende manier, totdat de docent weer "op de bel drukt". Daarna komt er een nieuwe gast binnen enz. Wanneer het personage dat het laatst binnenkomt op zijn stoel zit, mogen de personages onderling nog een kort gesprekje voeren. Allen vanuit een eigen emotie. Bij de volgende deurbel is iedereen weer stil, zodat de nieuwe speler ruimte krijgt om met een duidelijke emotie binnen te komen. Wanneer de stoelen vol zijn eindigt de scene.

Hoofdopdracht 2: Wisselende emoties

Introductie opdracht: Emotioneel telefoontje:

*Soms kan tijdens een telefoongesprek de stemming ineens omslaan. Bijv.:
Je belt je moeder vrolijk op (misschien met een vraag), maar krijgt ruzie
(misschien door het antwoord) en hangt kwaad op.*

*Of je hebt iets vreselijks gehoord waardoor je erg boos of verdrietig bent, maar
dat blijkt helemaal niet waar te zijn; je hangt blij op.
Samen met de kinderen bespreken we enkele voorbeelden.*

Vervolg opdracht: Wissel scène

De kinderen bedenken in duo's kleine scènes waarin een emotiewisseling plaats vindt.

Beide personages starten in een duidelijke emotie, waarna er iets gebeurt dat de emotie doet omslaan.

Daarbij moet duidelijk zijn wie de kinderen spelen en wat er aan de hand is.

Ook het verloop van de scene moet duidelijk zijn: begin- midden- eind.

Begin: Duidelijke emotie en situatie

Midden: Het probleem ontstaat of lost juist op

Eind: De afloop in een eind emotie.

We presenteren de scènes aan elkaar.

Vervolgopdracht inspringen in een gegeven spelsituatie:

*De docent schetst een duidelijke situatie, met duidelijke rollen. Eén rol is
inwisselbaar. Door te klappen stopt het spel kort, de spelers bevroren, en de
inwisselbare rol wordt door een ander kind overgenomen. De docent kan klappen
om het spel stil te leggen, maar de kinderen aan de kant mogen het ook:
wanneer zij een goed idee hebben mogen ze inspringen.*

Voorbeelden:

*Rollen: een vader, een moeder en een zoon/dochter; zoon/dochter is de
wisselrol.*

Situatie: Zoon/dochter wil heel graag naar een schoolfuif, maar heeft straf.

Hij/zij heeft zich misdragen en de ouders hebben besloten dat hij/zij niet mag.

De zoon/dochter probeert de ouders over te halen.

Of:

*Zoon/dochter wil met zijn kinderfeestje naar een film, maar die is voor 12 jaar
en ouder (hij/zij is 11).*

Wanneer leg je het spel stil en wissel je van speler?

*Als je ziet dat de 'tactiek' die de zoon/dochter uitprobeert niet werkt. Of wanneer
een kind aan de kant een (ander of aanvullend) goed idee heeft. Je kunt ook
afspreken dat de rol van zoon/dochter zelf ook mag klappen als hij/zij het niet
meer weet.*